

Ders :24**Konu: ASABİYYET, İRKÇILIK ve İSLAM'DAKİ YERSİZLİĞİ**

İslam dini insanların aynı kökten geldiğini bildirdikten sonra, birbirinden uzaklaşarak kabileler, kavimler, ırklar oluşturan insanoğlunun, bu şekilde farklılaşmasının birbirine karşı üstünlük olamayacağını ilan eder. Nitekim, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in insanlığa getirdikleri yeniliklerden birisi hiç şüphesiz bu kabilecilik, ırkçılık anlayışının yıkılarak kardeşlik anlayışını yerleştirmesidir. Daha Mekke'de Allah için kardeşler olan Müslümanlar, bu kardeşliklerini Medine'ye hicretle birlikte o zamanın insanların aklının alamayacağı bir şekilde tüm dünyaya ilan etmişlerdir.

Zaten insanoğluna ne oluyor ki, aynı atadan geldiği halde bir diğerini küçümsüyor? Hâlbuki Allah (c.c.), farklı kabilelere bölünmenin, bir tanışma vesilesi olduğunu, insanların asıl değeri ve üstünlüğünün ise yalnızca kendi katında olabileceğini bildiriyor:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْتَ أَوْلَىٰ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

“Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir diğiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli ve en üstünüzdü O'ndan en çok korkmanızdır. Şüphesiz Allah bilendir, her şeyden haberdar olandır.”¹

İşte bu kabilelere, kavimlere ayrılan milletlerin dillerinin, hatta renklerinin dahi farklı farklı olması da söz konusudur ki, bu farklılıkların, ayrılıkların hepsi de aslında insanoğlunun imtihanının bir vesilesidir. Daha da önemlisi, bu farklılıkların hepsi Allemlerin yaratıcısı olan Allah'ın ayetlerindedir ve biz insanoğluna bu farklılıklardaki hikmetleri düşünerek tefekkür etmek düşer.

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافَ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

“Yine, göklerin ve yerin yaratılışı ile dillerinizin ve renklerinizin farklı oluşu da O'nun âyetlerindedir. Şüphesiz ki bunda bilenler için nice ibretler vardır.”² buyuran Allah-ü Tealâ hazretleri, bizleri adeta, farklılıklarımızın şuuruna varmamız için uyarmaktadır.

İnsanlar aynı kaynaktan geliyor ise, ayrı ayrı ırklara mensubiyet Allah'ın bir emri ve alameti ve arzusu ise o zaman bizlere düşen bu farklılıklarımızdan istifade ederek, diğer insanlara karşı böbürlenmek, gururlanmak, üstünlük taslamak değildir. Böyle yapmak, Allah Resûlü (s.a.v.)'in defalarca uyardığı gibi ırkçılık olur. Allah Resûlü (s.a.v.) ise asabiyet, ırkçılık çağrısında bulunanların Müslüman olamayacağı uyarısını yapmış ve neredeyse **“o kimseler benden uzak dursun”** demek istemiştir:

عَنْ جُنْدَبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ قُتِلَ تَحْتَ رَايَةٍ عُمِيَّةٍ يَدْعُو عَصِيَّةً أَوْ يَنْصُرُ عَصِيَّةً فَقَتْلُهُ جَاهِلِيَّةٌ

¹ Hucurât suresi, 49:13

² Rûm suresi, 30:22

“İrkçilik (asabiyet) adına kör bir şekilde açılan bayrak altında veya ırkçılık için yapılan çağrıya yardım ederek ölen kimsenin ölümü cahiliye ölümüdür.”³

Hadisin bir başka şeklinde de şöyle buyurulmaktadır:

مَنْ خَرَجَ مِنَ الطَّاعَةِ وَفَارَقَ الْجَمَاعَةَ فَمَاتَ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَمَنْ قَاتَلَ تَحْتَ رَايَةِ عُمَيَّةٍ يَغْضَبُ لِعَصْبَةٍ أَوْ يَدْعُو إِلَى عَصْبَةٍ أَوْ يَنْصُرُ عَصْبَةً فَقَتِلَ قَتِيلٌ جَاهِلِيَّةٌ وَمَنْ خَرَجَ عَلَى أُمَّتِي يَضْرِبُ بَرَّهَا وَفَاجِرَهَا وَلَا يَتَحَاشَى مِنْ مُؤْمِنِهَا وَلَا يَفِي لِذِي عَهْدٍ عَهْدَهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَأَسْتُ مِنْهُ

“Kim itaatten çıkar, cematten ayrılır (ve bu halde ölürse) cahiliye ölümü ile ölmüş olur. Kim de körü körüne çekilmiş (ümmiyye) bir bayrak altında savaşır, asabiyet (ırkçılık) için gadaplanır veya asabiyete çağırır veya asabiyete yardım eder, bu esnada da öldürülürse bu ölüm de cahiliye ölümüdür. Kim ümmetimin üzerine gelip iyi olana da, kötü olana da ayırım yapmadan vurur, mümin olanlarına hürmet tanımaz, ahid sahibine verdiği sözü de yerine getirmese o benden değildir, ben de ondan değilim.”⁴

Bu hadislerin özeti de şu hadiste anlatılmıştır. Yani kısacası:

عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصْبِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصْبِيَّةٍ وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصْبِيَّةٍ

Cubeyr b. Mut'im şöyle rivayet etmiştir: Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“İrkçılığa çağıran bizden değildir. İrkçilik için savaşan da ırkçılık için ölen de bizden değildir.”⁵**

Peygamber Efendimiz, maalesef, kendi ümmetinin tüm bu uyarılara rağmen ırkçılığa düşme tehlikesini sezmiş, bunun için de özellikle cahiliye vurgusu yaparak, bu hasletlerden uzak durulmasını istemiştir:

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أُرْبَعٌ فِي أُمَّتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ، لَا يَنْرُكُونَهُنَّ: الْفَخْرُ بِالْأَحْسَابِ، وَالطُّعْنُ فِي الْأَنْسَابِ، وَالْإِسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُومِ، وَالنِّيَاحَةُ؛ وَقَالَ: النَّيَاحَةُ إِذَا لَمْ تَتَّبَقْ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِنْ فِطْرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ

Ebû Malik el-Eş'ari (radıyallahu anh) anlatıyor: **“Rasûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: ‘Ümmetimde dört şey vardır ki, cahiliye işlerindedir, bunları terk etmeyeceklerdir: Haseble (ırk ve kabile üstünlüğüyle) övünme, Nesebi, soyu sebebiyle insanları kötüleme, Yıldızlardan yağmur bekleme, (Ölenin ardından) matem ve ağıt yakma!’**

Rasûlullah sözlerine şöyle devam etti: **‘Matemciler, şayet tevbe etmeden ölecek olursa, kıyamet günü üzerinde katrandan bir elbise, uyuzlu bir gömlek olduğu halde (kabrinden) kaldırılır.’⁶**

Ey insanlar! İrkinizin üstünlüğünü ne kadar sayarsanız sayınız, nihayetinde hepimiz Adem’in çocukları değil miyiz? Eğer onun çocukları isek, aramızdaki bu ırkçı kavga niye? Üstelik Adem’in asıl maddesi toprak iken. Nitekim bu gerçeğe Peygamber

³ Müslim, İmâre 89, H. No: 1850

⁴ Müslim, İmâre 83, H. N. 1848

⁵ Ebû Davûd Edeb, H. No: 349/5121

⁶ Müslim, Cenâiz 38, H. N. 934

Efendimiz, veda hutbesinde değinmiş, ırk, kabile, aşiret sebebiyle üstünlük taslayanları bir kez daha uyarmak istemiştir:

عَنْ أَبِي نَضْرَةَ ، حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ خُطْبَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَسْطِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ فَقَالَ :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَلَا إِنَّ رَبَّكُمْ وَاحِدٌ وَإِنَّ أَبَاكُمْ وَاحِدٌ أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ مِنْ تُرَابٍ أَلَا لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى
أَعْجَمِيٍّ وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ وَلَا لِأَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ وَلَا لِأَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ إِلَّا بِالنَّقْوَى أَبْلَعْتُ ؟

Abu Nadre dedi ki: Teşrik günlerinin ortasında iken Allah Resûlü (s.a.v.)'in hutbesini dinleyen birisinin anlattığına göre Allah Resûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Ey insanlar!

Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hepiniz Adem'in çocuklarıdır. Adem ise topraktır. Arabın Arap olmayana Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi; kırmızı tenlinin siyah üzerine siyahın da kırmızı tenli üzerinde bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. İşte bunu size tebliğ edip bildirdim mi?...”⁷

Ne var ki insanoğlu hemen unutuvermektedir. Fakat Allah Resûlü sadece ashabını değil, asıl bizleri bir kez daha uyararak, üstünlüğün ancak Allah tarafından takdir edilebileceğini bildirmekte ve aynı zamanda da tehdit etmektedir:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عِبِّيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ
وَفَخَّرَهَا بِالْأَبَاءِ مُؤْمِنٌ تَقِيٌّ وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ أَنْتُمْ بَنُو آدَمَ وَآدَمُ مِنْ تُرَابٍ لِيَدَّعَنَّ رَجَالٌ فَخَرَهُمْ بِأَقْوَامٍ إِنَّمَا هُمْ
فَحْمٌ مِنْ فَحْمٍ جَهَنَّمَ أَوْ لِيَكُونَنَّ أَهْوَنَ عَلَى اللَّهِ مِنَ الْجِعْلَانِ الَّتِي تَدْفَعُ بِأَنْفِهَا التُّنَنَ

Ebu Hüreyre (r.a.)'dan. Allah Resûlü şöyle buyurmuştur: “Aziz ve Celil olan Allah sizden câhiliye devrinin kabalığını ve babalarla övünmeyi gidermiştir. Mümin olan, takvâ sahibidir. Kâfir olan ise şakîdir/isyankârdır. Siz, Âdem'in çocuklarıdır. Âdem de topraktan yaratılmıştır. Bazı adamlar, kavimleriyle övünmeyi terketsinler. Çünkü onlar cehennemden kömüründen bir kömürdürler, yahut onlar, Allah indinde burnu ile pislik yuvarlayan pislik böceğinden daha aşağıdırlar.”⁸

İslam ahlakı, sadece kendi kabilesi veya ırkı sebebiyle övünmeyi değil, her hangi bir sebeple diğer insanlara karşı övünmeyi de yasaklar. Peygamber Efendimiz bu konuda da yasaklama getirmiş, insanlara karşı tevazulu, alçak gönüllü olmayı emretmiştir.

عِيَاضِ بْنِ حِمَارٍ: قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ خَطِيبًا فَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي أَنْ
تَوَاضَعُوا حَتَّى لَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ وَلَا يَتَّبِعِي أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ

Iyad b. Hımar'dan: Resûlullah bir gün bize hitab etmek üzere kalktı ve şöyle buyurdu: “Allah bana, sizin birbirinize tevazu göstermenizi vahyetti. Öyle ki sizden hiç kimse hiç birinize karşı övünmeyecek ve zulmetmeyecektir.”⁹

Aziz ve sevgili kardeşlerim!

⁷ Beyhekî, Şuabu'l İman, H. No: 4774

⁸ Ebû Dâvud, Edeb 344, H. No: 5116

⁹ Muslim, Cennet 79, H. No: 2865

Kim ne yaparsa yapsın, kurtuluşun yolu, İslama tabi olup sâlih amel işlemektir. Yoksa bir kimse, amel-i sâlih ile yollarını ayırmışsa o kimseyi ne kavmi ne de soyu kurtaramayacaktır. Peygamber Efendimiz bu konuda da şu maifestoyu karşımıza koymaktadır:

مَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرَعْ بِهِ نَسَبُهُ

“Bir kimseyi ameli geri bırakmışsa, nesebi, soyu onu kurtaramaz, yükseltmez, ilerletemez.”¹⁰

Şunu da karıştırmamak gerekir ki İslam, akrabalarla ilişkiyi kesmemeye, onlara yardım etmeye de çok büyük değer vermektedir. Tabî ki Allah Resûlünün asabiyeti böyle kötölemesi üzerine çok hassaslaşan ashab, kişinin soyunu, sülâlesini, kavmini, milletini sevmesinin de asabiyet içine dahil olur mu diye endişeye kapılmış ve durumu Efendimizden açıklamasını istemiştir. Efendimiz bu soruya “hayır” cevabı vermektedir:

عَنْ عَبَادِ بْنِ كَثِيرٍ الشَّامِيِّ، عَنْ امْرَأَةٍ، مِنْهُمْ يُقَالُ لَهَا فُسَيْيْلَةٌ قَالَتْ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ، سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَمِنَ الْعَصَبِيَّةُ أَنْ يُحِبَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ قَالَ: لَا وَلَكِنْ مِنَ الْعَصَبِيَّةِ أَنْ يُعِينَنَّ الرَّجُلُ قَوْمَهُ عَلَى الظُّلْمِ

Ibad b. Kesir eş Şâmî, Fuseyle isimli bir hanımdan rivayet etmiştir ki o hanım babasının şöyle dediğini işitmiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'e sordum: **“Kişinin soyunu, sülâlesini (kavmini, ulusunu) sevmesi asabiyet (kavmiyetçilik, ırkçılık) sayılır mı?”** Hz. Peygamber şöyle cevap verdi: **“Hayır. Lâkin kişinin kavmine zulümde yardımcı olması asabiyettir/kavmiyetçiliktir.”¹¹**

Öyle ki, Resûlullah akraba bağlarını kesmeyi insanlara zulmetmekle birlikte anmış ve bunların hem bu dünyada hem de ahirette ceyazı mucib olduğuna da dikkat çekmiştir:

عَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ ذَنْبٍ أَحْرَى أَنْ يُعْجَلَ اللَّهُ لِصَاحِبِهِ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا، مَعَ مَا يَدَّخِرُ لَهُ فِي الْآخِرَةِ، مِنْ قَطِيعَةِ الرَّجْمِ وَالْبَغْيِ

“Akrabalık bağı kesmek günahı ile insanlara zulmetme günahını işleyenlere, ahirette ayrıca ceza hazırlanmakla birlikte dünyada da Allah Tealâ tarafından acilen ceza verilir. Dünyada derhal cezalandırılmaya bu ikisinden daha layık bir suç yoktur.”¹²

İslam öyle bir dindir ki herkesi kardeş yapar. Kardeşlik hukukunun ne olduğu bugünün insanlığı tarafından unutulmuş gitmiştir. Hatta Müslümanlar dahi bu hukukun ne demek olduğundan habersizdirler. Mekke’de ilk Müslümanların ve en önemlisi Medine’de Ensar ve Muhacir’in kardeş olma şartlarını bugün kaç tane Müslüman anlayıp tatbik etmektedir? İşte o Medine ortamında bile Sa’d bin Ebi Vakkas gibi önde gelen sahabe neredeyse ırkçılık hastalığına yakalanmış, Selam-ı Farisî hazretlerini üzmüştür. Ama,

¹⁰ İbn Mâce, Mukaddime 17, H. No: 225

¹¹ İbn Mâce, Fiten 7, H. No: 3949

¹² Buharî, Edebu’lMufred H.No:67

Peygaber efendimizin: **“Selman bendendir, ehlimdendir”** buyurduğu o kişi kendisini tanıtırken **“Soyumu sopumu bilemem ama, Ben İslamoğlu Selman’ın”** diyerek İslam’ın en güzel kurallarından birisi olan soyla övünmekten vazgeçme ilkesini bir kez daha diriltmiştir.

Salman-ı Farisî’nin **“Ben İslam oğlu İslam’ım”** demesi kitaplarda şöyle rivayet edilir:

عَنْ قَتَادَةَ وَعَلِيِّ بْنِ زَيْدِ بْنِ جُدْعَانَ قَالَا: كَانَ بَيْنَ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ وَسَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ شَيْءٌ ، فَقَالَ سَعْدٌ وَهُمْ فِي مَجْلِسٍ : انْتَسِبْ يَا فُلَانُ ، فَأَنْتَسَبَ ، ثُمَّ قَالَ لِلْآخِرِ : انْتَسِبْ ، ثُمَّ قَالَ لِلْآخِرِ حَتَّى بَلَغَ سَلْمَانَ ، فَقَالَ : انْتَسِبْ يَا سَلْمَانُ ، قَالَ : مَا أَعْرِفُ لِي أَبَا فِي الْإِسْلَامِ ، وَلَكِنْ سَلْمَانَ ابْنَ الْإِسْلَامِ ، فَانْتَسَبَ إِلَى عُمَرَ ، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لِسَعْدٍ وَلِقِيَّةُ : انْتَسِبْ يَا سَعْدُ ، فَقَالَ : أَنْشُدْكَ اللَّهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَ : فَكَأَنَّهُ عَرَفَ ، فَأَبَى أَنْ يَدْعَهُ حَتَّى انْتَسَبَ ، ثُمَّ قَالَ لِلْآخِرِ حَتَّى بَلَغَ سَلْمَانَ ، فَقَالَ : انْتَسِبْ يَا سَلْمَانُ ، فَقَالَ : أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ بِالْإِسْلَامِ ، فَأَنَا سَلْمَانُ ابْنُ الْإِسْلَامِ ، فَقَالَ عُمَرُ : قَدْ عَلِمْتُ فَرَيْتُمْ أَنَّ الْخَطَّابَ كَانَ أَعَزَّهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، وَإِنَّ عُمَرَ ابْنَ الْإِسْلَامِ أَخٌ لِسَلْمَانَ ابْنِ الْإِسْلَامِ ، أَمَا وَاللَّهِ ، لَوْلَا لِعَاقِبَتِكَ عُقُوبَةٌ يَسْمَعُ بِهَا أَهْلُ الْأَمْصَارِ ، أَوْ مَا عَلِمْتُ أَوْ مَا سَمِعْتُ أَنَّ رَجُلًا انْتَمَى إِلَى تِسْعَةِ آبَاءٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَكَانَ عَاشِرُهُمْ فِي النَّارِ ، وَانْتَمَى رَجُلٌ إِلَى رَجُلٍ فِي الْإِسْلَامِ وَتَرَكَ مَا فَوْقَ ذَلِكَ ، وَكَانَ مَعَهُ فِي الْجَنَّةِ

Katade ve Ali b. Zeyd b. Cud’an’dan: Sa’d bin Ebi Vakkas ile Selman-ı Farisî (r.a.) arasında bir şey olmuştu. Onların da olduğu bir mecliste Sa’d: Hey sen! Soyunu sopunu bir saysana dedi. Herkes saydı sıra Selman’a geldi. Selman! sıra sende dedi. Selman da **“Benim Müslüman bir babam olmadı. Ama ben İslam’ın oğlu Selman’ım”** dedi. Sa’d durumu Hz. Ömer (r.a.)’a bildirdi. Hz. Ömer de: Söyle bakalım Sa’d şu nesebini, neyin nesi imiş dedi. Sa’d durumun nereye varacağını anlayınca Allah’a yemin ederim dedi. Ömer, Sa’d’a soyunu saydırmadı sıra Selman’a geldi ve soyunu say bakalım Selman dedi. O da **“Allah beni İslam’la nimetlendirdi. Bunun için ben İslam’ın oğlu Selman’ım”** dedi. Bunun üzerine Ömer: **“Kureyş biliyor ki, Hattab, cahiliyye döneminde onların en büyüğü idi. Ancak ben, İslam’ın oğlu Ömer, İslam’ın oğlu Selman’ın kardeşiyim. Allah’a yemin olsun ki, bu yaptığın karşılığında sana bir ceza verseydim bu cezayı tüm alemler duyardı. Ey Sa’d, bilmiyor musun, veya duymadın mı ki, bir kişi cahiliyyede olan 9 cediti ile övünürse kendisi de 10. kişi olarak cehennemdedir. Ya da her şeyi terkedip İslam’ı kabul edenin de o cediti ile cennete gideceğini?”**¹³

Hazret-i Ömer’in bu hiddeti ve kendisini de Selman’a nisbet etmesi gösteriyor ki, soy sop ile övünmek hakikaten çok çirkin bir övünmedir.

Öte yandan zühdü ile meşhur Hz. Ebu Zerr (r.a.)’ın Bilal-i Habeşî (r.a.)’a **“Siyah kadının oğlu”** demesi karşısında Peygamber Efendimizin çok kızdığı ve Ebu Zerr’i bunun için cahiliyeden kalıntıları taşımakla azarladığı da bilinmektedir. Hatta Ebu Zerr bu olayı hep anlatmıştır. Gerçi Buharî’de geçen şeklinde Bilal-i Habeşî’ye atıf yoksa da Beyhekî ve İbn-i Asâkir’de Bilal’in de adı geçmektedir. Olay, Buharî’de şöyle rivayet edilmiştir:

¹³ İbn Asakir. Tarih-i Medinetu Dimeşk, Hadis No: 20737. Hz. Ömer’in bu son sözü hadis olarak Abdurrazzak, Musannef, 11/438, No: 20942’de geçmektedir.

عَنِ الْمَعْرُورِ ، قَالَ لَقِيتُ أَبَا ذَرٍّ بِالرَّبَذَةِ ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ ، وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ ، فَسَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ ، فَقَالَ إِنِّي سَابَبْتُ رَجُلًا ، فَعَيَّرْتُهُ بِأَمِّهِ ، فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ أَعَيَّرْتَهُ بِأَمِّهِ إِنَّكَ أَمْرٌ فِيكَ جَاهِلِيَّةٌ ، إِخْوَانُكُمْ حَوْلَكُمْ ، جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ ، فَمَنْ كَانَ أَحْوَهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ ، وَلْيَلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ

Ma'rûr'dan: Dedi ki, Ebu Zerr'le karşılaştım. Kendi üzerinde bir parça elbise, hizmetçisi üzerinde de bir parça elbise vardı. Bu durum ne diye kendisine sordum. O da bana şöyle dedi: Ben bir adamı anası sebebiyle ayıpladım. O adam beni Peygamber'e (s.a.v.) şikayet etti. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: **“Sen onu, annesi ile ayıpladın mı? Nasıl böyle yaparsın? Muhakkak ki sen kalbinde cahiliyye olan bir adamsın. Bil ki, kardeşleriniz, sizin yardımcılarıdır. Allah onları idareniz altına verdi. Kimin kardeşi, eli altında bulunuyorsa, yediğinden ona yedersin ve giydiğinden ona giydirdin. Güç yetiremeyeceklere şeyi onlara yüklemeyiniz. Eğer onları güçlerinin üstünde görevlendirirseniz, onlara yardım ediniz.”** dedi.¹⁴

Görülüyor ki, Ebu Zerr bundan sonra elbisesi yarım da kalsa, elbisesini dahi efendimizin emirname şeklindeki tavsiyesine uyararak yanındaki hizmetçisi ile paylaşmıştır.

İbn-i Asâkîr ise olayı şu şekilde anlatmaktadır”

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : عَيَّرَ أَبُو ذَرٍّ بِلَالًا بِأَمِّهِ ، فَقَالَ : يَا بَنَى السَّوْدَاءِ ، وَأَنْ بِلَالًا أَنِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ ، فَغَضِبَ ، فَجَاءَ أَبُو ذَرٍّ وَلَمْ يَشْعُرْ ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : مَا أَعْرَضَكَ عَنِّي إِلَّا شَيْءٌ بَلَغَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : أَنْتَ الَّذِي تُعَيِّرُ بِلَالًا بِأَمِّهِ . قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَالَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ عَلَى مُحَمَّدٍ . مَا لِأَحَدٍ عَلَى أَحَدٍ فَضْلٌ إِلَّا بِعَمَلٍ ، إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا كَطَفِ الصَّاعِ

Ebi Ümameden: Şöyle dedi: Ebu Zerr, Bilal'i annesi ile aşağıladı. **“Ey siyah derili kadının oğlu”** dedi. Bilal de Allah Resûlüne geldi ve durumu bildirdi. Bunun üzerine Allah Resûlü öfkeleni. Ebu Zerr de oraya gelmişti ama, durumu bilmiyordu. Allah Resûlü Ebu Zerr'den yüz çevirdi. Ebu Zerr: **“Seni benden yüz çevirten ve sana haber verilen nedir ya Resûlellah?”** dedi. Allah Resûlü de: **“Sen Bilal'i annesi sebebiyle nasıl ayıplarsın?”** Allah Resûlü devam etti: **“Muhammed'e kitabı indirene yemin olsun ki hiç bir kimsenin bir başka kimseye üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak amelledir. Siz ölçü ve tartınızda ne kadar da kendinize yontuyorsunuz.”**¹⁵

Allah Resûlün bu uyarısı karşısında Ebu Zerr'in yere yatarak **“Yazıklar olsun bana! Bilal yüzüme basmadıkça yerden kalkmayacağım”** diyerek özür dilediği de rivayet edimiştir.

Peygamber Efendimizin ırkçılığa karşı öfkeli duruşuna bir başka örnek te yine İbn-i Asâkîr'de şöyle anlatılmaktadır, ki Peygamber Efendimizin en öfkeli zamanlarından birisine verilen örneklerdendir. Zira Efendimiz başka zaman hem öfkelenmez, hem hiddetlenmez hem de inşanlara karşı çok çok nazik davranırdı:

عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : جَاءَ قَيْسُ بْنُ مَطَاطِيَةَ إِلَى حَلَقَةٍ فِيهَا سُلَيْمَانُ وَصُهَيْبُ الرَّومِيُّ وَبِلَالُ الْحَبَشِيُّ ، فَقَالَ : هَذَا الْأَوْسُ وَالْحَزْرَجُ قَدْ قَامُوا بِبُصْرَةَ هَذَا الرَّجُلِ ، فَمَا بَالُ هَذَا؟ فَقَامَ إِلَيْهِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَأَخَذَ بِتَلْبِيسِهِ ، ثُمَّ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ بِمَقَالَتِهِ ، فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

¹⁴ Buharî. İman 23, H. No: 30

¹⁵ Beyhekî, Şuabu'l İman, H. No: 4772. İbn Asâkîr'in Tarih-i Medinetu Dimesşk'inden naklen

وَسَلَّمَ قَائِمًا يَجْرُ رِذَاءَهُ حَتَّى دَخَلَ الْمَسْجِدَ، ثُمَّ نُودِيَ أَنَّ الصَّلَاةَ جَامِعَةٌ، فَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الرَّبَّ رَبُّ وَاحِدٌ وَالْأَبُّ أَبٌ وَاحِدٌ، وَلَيْسَتْ الْعَرَبِيَّةُ بِأَحَدِكُمْ مِنْ أَبِي وَلَا أُمِّ وَإِنَّمَا هِيَ لِسَانٌ، فَمَنْ تَكَلَّمَ بِالْعَرَبِيَّةِ فَهُوَ عَرَبِيٌّ. فَقَامَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ وَهُوَ أَخَذُ بِتَلْبِيئِهِ، قَالَ: فَمَا تَأْمُرُنَا بِهَذَا الْمُنَافِقِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: دَعُهُ إِلَى النَّارِ

Ebu Seleme b. Abdurrahman şöyle dedi: Kays b. Mutâtiyye, Selman (r.a.)'ın, Suheyb-i Rûmî (r.a.)'ın ve Bilal-i Habeşî (r.a.)'ın bulunduğu bir toplantıya geldi ve şöyle dedi: **“Hadî bu Evs ve Hazrecliler, şu adamın (Peygamber Efendimiz) yardımına koşuyorlar da, bu adamlara ne oluyor ki?”** Bunun üzerine Muaz ibni Cebel (r.a.) Kays'ın gırtlığına sarılarak Allah Resûlü (s.a.v.)'e götürdü ve neler söylediğini anlattı. Allah Resûlü (s.a.v.) hemen kalkıp cübbesini giyerek mescide girdi ve insanlar namaz için cemaate çağrıldı. Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdu ki: **“Ey insanlar!. Hiç şüphe yoktur ki Rabb birdir, din birdir, baba (soy) birdir. Sizin Araplığınız ne babanızdan ne de ananızdan değil konuştuğunuz dilden dolayıdır. Kim Arapça konuşuyorsa o kimse Araptır.”** Sonra Muaz ibn Cebel Kays'ın boğazına sarılı olduğu hâlde: **“Ey Allah'ın Resûlü (s.a.v.) bu münafık adama ne yapmamı emredersin?”** dedi. Allah Resûlü (s.a.v.): **“Bırak Cehenneme kadar yolu var dedi.”**¹⁶

Çok iyi bilinmelidir ki Allah (c.c.) hiç bir zaman insanların soyları, malları, mülkleri ve makamları ile onlara değer vermeyecektir. O değer yalnızca insanın bizzat kendisinin yaptığı amellerle meydana çıkacak, ona göre ölçülecektir. Nitekim, Allah Resûlü şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

Ebu Hureyre (r.a.) Efendimiz (s.a.v.)'in şöyle dediğini söylemiştir: **“Allah sizin mallarınıza ve şekillerinize bakmaz; fakat O sizin kalplerinize ve amellerinize bakar.”**¹⁷

Allah-u zu'l Celâl Hazretleri, insanlardan ne soylarını, ne da mallarını saymalarını istemeyecek onlara bunu emretmeyecektir. O insanlardan, aralarında adaletli davranmayı, birbirlerine iyilik yapmayı ve yakınlarına bakmayı emreder.

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ۚ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Şüphesiz ki Allah, size adaleti, iyilik yapmayı ve yakınlara bakmayı emreder; hayasızlıktan, fenalıktan ve azgınlıktan nehyeder. Öğüt almanız için size böyle öğüt verir.”¹⁸

Yine bir başka ayette müminler günah ve düşmanlıktan uzak durup iyilik ve takva üzerinde yardımlaşmakla mükellef kılınmıştır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحُلُوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشُّهُرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آمِينَ النَّبِيِّ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا ۚ وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا ۚ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنْ

¹⁶ İbn Asâkîr. Tarih-i Medinetu Dimeşk c. 21, s. 407. Abdurrazzak, Musannef, 11/438, No: 20942, Abdurrahman b. Muhammed Kumaş. El havî fi Tesfir-i Kur'an-ı Kerim. s. 356.

¹⁷ Müslim, Birr 42, H. No: 2564

¹⁸ Nahl suresi, 16:90

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا ۖ وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ ۖ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

“Ey iman edenler! Allah'ın alâmetlerine, haram aya, kurbanlık hediyelere, gerdanlıklarına ve Rablerinden lütûf ve rıza bekleyerek Kabe'ye yönelenlere sakın saygısızlık etmeyin. İhramdan çıktığınız zaman avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Haram'dan çevirdiklerinden dolayı bir topluma karşı olan kininiz, sizi saldırıya sevk etmesin. İyilik ve takva üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerinde yardımlaşmayın. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir.”¹⁹

Kalplerinde, kafalarında hâlâ kavminden, ırkıdan dolayı üstünlük taslayanlar varsa şu ayet-i kerimeye kulak versinler. Zira bu ayet-i kerime yukarıda anlattıklarımızın hepsini en veciz bir şekilde hülâsa etmektedir. İnsanlar tek soydandır, kadın ve erkekten oluşurlar. İnsanlar her zaman Allah'tan korkup O'nun hududlarını aşmaktan geri durmalı, ama akrabaları ile de bağlarını koparmamalıdır. Ve Allah her zaman bizim ne yaptığımızı gözetendir. Kur'an'da şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan eşini yaratıp ikisinden bir çok erkekler ve kadınlar üreten Rabbinizden korkun; kendi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'dan ve akrabalık (bağlarını kırmak)tan sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözeticidir.”²⁰

Bizim yolumuz,

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا! لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ، عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ

“Ey iman edenler! Bir kavim bir kavimle alay etmesin. Umulur ki o kendileri ile alay edilenler kendilerinden daha hayırlıdır.”²¹ ayeti ile de emredildiği gibi insanlarla alay etmekten uzak ama, bir birbirlerini kardeşler edinenlerin yoludur.

Her hâlükârda, Peygamber Efendimiz'in şu buyruğu ırkçılığa, soyla, aşiretle, kavimle övünmeye karşı tek çözüm olacaktır:

لَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابِرُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَكُونُوا إِخْوَانًا كَمَا أَمَرَكُمُ اللَّهُ

“Akraba ile ilişkilerinizi kesmeyin. Birbirinize düşmanlık da etmeyin. Birbirinizi kıskanmayın da. Allah'ın size emrettiği gibi kardeşler olunuz.”²²

¹⁹ Mâide suresi, 5:2

²⁰ Nisa suresi, 4:1

²¹ Hucurât suresi, 49:11

²² Müslim. Birr 38, H. No: 2563/4

Alınacak Dersler:

- 1- İslam'da İrkçılık kesinlikle yasaktır.
- 2- Sadece ırkçılık, soy sople övünmek değil aynı zamanda birbirine karşı üstünlük taslamak da yasaktır.
- 3- İnsanların farklı farklı yaratılmış olmaları bir imtihan vesilesidir ve aynı zamanda insanların birbirleri ile daha iyi tanışmaları için sebeptir.
- 4- Bununla birlikte akrabaya, yakınlara yardımcı olmak, onların dertleri ile dertlenmek, onları ziyaret edip hatırını sormak bir görevdir.
- 5- Müslümanların asıl görevi, adaleti yaymak, iyilik ve takva üzerinde yardımlaşmaktır.
- 6- Bir başka görevimiz, Allah'ın bize emrettiği gibi kardeşler olmaktır.

Ödev:

1. **“Babanız birdir. O da topraktır,”** hadis-i şerifi neden toprağa vurgu yapmaktadır?
2. **Hucurat suresinin 13. Ayetinin tefsirini her hangi bir tefsirden okuyarak birbirinize bir sohbet programı düzenleyiniz.**